РОЗДІЛ 2
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.111’342
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.49.14

СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНИЙ ТА ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПРО ВІДСТАВКУ

STRUCTURE AND LINGUOSTYLISTICS OF POLITICAL RESIGNATION SPEECHES

Алексієвець О.М.,
orcid.org/0000-0001-5517-1219
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології
Київського національного лінгвістичного університету

Алексієвець Л.М.,
orcid.org/0000-0002-0030-3314
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

У статті розглянуто структурно-композиційні та лінгвостилістичні особливості політичних промов про відставку. Визначено, що промова про відставку належить до кризових жанрів політичної комунікації, адже вона фіксує момент завершення владних повноважень і водночас виконує низку стратегічних завдань. Її головна мета полягає не у здобутті чи збереженні влади, а у відмові від неї. Такі виступи реалізують інформативну, пояснювальну, іміджеву, емоційно-ритуальну та консолідаційну функції. Структурно промова про відставку поєднує інформативний, пояснювальний та ритуально-емоційний блоки, що співвідносяться з традиційною трикомпонентною побудовою (вступ, основна та завершальна частини). Вони наповнюють текст специфічним змістом, забезпечуючи офіційність повідомлення та його психологічний вплив на аудиторію. Лінгвостилістичні прийоми та риторично-інтонаційні засоби відіграють визначальну роль у формуванні композиційної структури таких промов. У межах дослідження проаналізовано чотири промови про відставку прем’єр-міністрів Великої Британії (2022–2026), виголошені перед дверима резиденції № 10 на Даунінг-стріт. У виступах Бориса Джонсона, Ліз Трасс, Ріші Сунака та Кіра Стармера простежується спільна прагматика: кожен із них поєднує елементи персоналізації, апеляції до колективних цінностей і прагнення забезпечити стабільність переходу влади. Водночас політичний контекст та індивідуальний стиль визначають різні акценти: лідери по-різному комбінують факти, емоції та політичні меседжі залежно від обставин. Промови відображають не лише політичні реалії, а й стиль лідерства, сформований під тиском часу та суспільних очікувань. Проведений аналіз дозволяє констатувати, що кожен зі структурних компонентів промови про відставку вирізняється різноманітною лексикою та стилістичними засобами, які забезпечують її багатофункційність і риторичну ефективність.

Ключові слова: політичний дискурс, історична пам’ять, промова про відставку, композиційна структура, лінгвостилістичні засоби, прем’єр-міністри, Велика Британія.

The paper examines the structure and linguistic and stylistic features of political resignation speeches. A resignation speech is identified as a crisis genre of political communication, as it marks the termination of office while simultaneously fulfilling several strategic functions. Its primary goal is not to gain or maintain power but to relinquish it. This type of political speech performs informative, explanatory, image-building, emotionally ritualistic, and consolidating functions. Structurally, a resignation speech integrates informative, explanatory, and emotionally ritualistic sections, which correspond to the traditional tripartite structure of an introduction, a main body, and a conclusion. These sections provide the text with specific content while ensuring the formality of the message and its emotional impact on the audience. Linguistic resources, including stylistic devices and rhetorical intonation, play a decisive role in shaping the compositional structure of resignation speeches. This study analyses four resignation speeches delivered by the British prime ministers between 2022 and 2026 outside 10 Downing Street. Boris Johnson’s, Liz Truss’s, Rishi Sunak’s, and Keir Starmer’s resignation speeches reveal a common pragmatic orientation: each combines elements of personalisation, appeals to collective values, and a desire to ensure a stable transfer of power. At the same time, the political context and individual style dictate different emphases, as the leaders blend facts, emotions, and political messages in varying proportions depending on the circumstances. From crisis justifications to celebratory elements, the resignation speeches reflect not only political realities but also leadership styles shaped by time pressures and public expectations. The analysis demonstrates that each structural component of a resignation speech is characterised by diverse vocabulary and stylistic devices that contribute to its multifunctionality and rhetorical effectiveness.

Key words: political discourse, resignation speech, historical memory, structure, linguistic and stylistic devices, prime ministers, Great Britain.

Постановка проблеми. Сучасна політична комунікація привертає особливу увагу, оскільки виступає важливим інструментом у вирішенні складних економічних, політичних і культурних викликів у державі та у визначенні пріоритетів й напрямів розвитку міжнародних відносин. Вона постає як багатовимірне явище, що поєднує раціональні аргументи, символічні стратегії та емоційні апеляції. У цьому контексті, особливу увагу привертають промови про відставку (*resignation speeches*), які належать до жанру кризової комунікації та вирізняються високим рівнем емоційної напруги. Вони, зазвичай, є відповіддю на політичне загострення, внутрішньопартійний тиск або суспільне невдоволення. Мовні засоби у таких виступах стають вирішальними чинниками у сприйнятті й оцінці політичного лідера, слугують засобом риторичної легітимації, підсилюючи або, навпаки, нейтралізуючи зміст висловлень і створюючи ефект щирості, відповідальності чи дистанціювання. Лінгвостилістичне оформлення визначає інтерпретацію відставки як акту самопожертви, вимушеного кроку чи політичної поразки. Саме тому студіювання лінгвориторичного виміру resignation speeches, який виступає центральним для розуміння їхнього комунікативного впливу, набуває особливої значущості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці останніх років, присвячені політичним промовам, засвідчують значне зацікавлення вчених прагматичними, лінгвостилістичними та перекладацькими аспектами цього жанру. Зокрема, І. Андрущенко [1], Н. Гуменюк [2] здійснили комплексний аналіз лінгвостилістичних характеристик та прагма-комунікативних аспектів перших промов прем'єр-міністрів Великої Британії, виголошених після офіційного призначення на пост глави уряду. О. Котенко, Н. Кошарна та ін. [3] розглянули лінгвістичні й стилістичні засоби, що забезпечують ефективність політичних виступів. Праці [4–7 та ін.] присвячені вивченню промов про відставку й засвідчують, що такі виступи мають специфічні синтаксичні та лексичні характеристики, відзначаються використанням риторичних прийомів, які відрізняють їх від інших жанрів політичного дискурсу. При цьому, промови про відставку залишаються недостатньо описаними у сучасній лінгвістичній літературі, що створює дослідницьку нішу для аналізу того, як політичні лідери структурують свої виступи, які мовно-експресивні засоби застосовують для їхньої презентації та як ці засоби впливають на інтерпретацію промови суспільством.

Актуальність теми зумовлена низкою чинників. По-перше, resignation speeches є важливим елементом політичної культури демократичних країн, адже вони демонструють механізми відповідальності та підзвітності влади. По-друге, мовно-емоційний вимір цих промов безпосередньо впливає на формування образу лідера у масовій свідомості, визначаючи його спадщину навіть у момент політичної поразки. По-третє, дослідження мовних засобів оформлення resignation speeches дозволяє розширити методологічні межі політичної лінгвістики, поєднуючи дискурс-аналіз зі стилістикою та прагматикою.

Постановка завдання. ***Метою статті*** є встановлення структурно-композиційних та лінгвістичних особливостей політичних промов про відставку, визначення їхніх комунікативних функцій та риторичних стратегій.

Виклад основного матеріалу. Публічні виступи чи ораторське мистецтво приводять до поняття політичного дискурсу, який стосується способів використання мови для обговорення, дебатів та впливу на ідеї, політику та владу в суспільстві, особливо в контексті управління, авторитету та суспільних питань. У політичному вимірі громадські діячі, засоби масової інформації, інституції та громадяни використовують мову як інструмент формування громадської думки, просування ідеологій та впливу на процес ухвалення рішень [8, с. 8–9]. Водночас наголошується, що політика й мова є нерозривними поняттями. Хоча більшість досліджень політичного дискурсу зосереджуються на процесах формування, утримання, зловживання та опору владі в сучасному суспільстві [9–10], лише незначна їх частина присвячена феномену відставки, коли відбувається добровільна відмова від політичної влади.

У новітніх наукових пошуках політична промова розглядається як інформативно-переконувальний різновид публічного мовлення. Її класифікація визначається низкою параметрів: *місцем реалізації виступу, тематичним наповненням та аудиторією* [11, с. 32]. Виступ політика чи державного діяча, який має авторитет і владу, відіграє особливу роль у висвітленні реалізації його намірів. Завдяки політичним промовам можна глибоко зрозуміти погляди, ідеологічні переконання та позиції політика. Політична промова відзначається багаторівневим дискурсивним характером, у якому поєднуються стратегічна тактика, композиційна логіка та стилістична варіативність. Така багатокомпонентність визначає її суспільну функцію та способи реалізації [11, с. 33].

Натомість промова з нагоди відставки є особливим різновидом політичного дискурсу, що здійснює значний вплив на формування громад-

ської думки та може мати тривалі наслідки для кар'єри політика. Це вкрай актуально у теперішньому світі соціальних медіа, де аудиторія охоплює глобальний простір, і більшість політичних діячів усвідомлюють вагу слів та цілеспрямовано їх добирають [4, p. 99].

Виступи з нагоди відставки високопосадовців становлять окремий жанр політичної комунікації і є цікавим об'єктом дослідження, адже їх часто очікують ті, хто прагне зміни політичного режиму. Якщо звичайна політична промова спрямована на переконання громадськості в достовірності заяв та здобуття підтримки, то у випадку відставки мета істотно змінюється. Політики не лише інформують суспільство про намір залишити посаду, а й прагнуть пояснити причини невиконання певних завдань, намагаючись зберегти особисту та професійну репутацію й уникнути осуду та критики [6, p. 3–4].

У політичному дискурсі варто чітко розрізняти жанри *resignation speech* та *farewell speech*, адже вони виконують різні комунікативні та риторичні функції. Промова про відставку *resignation speech* – це офіційна заява про залишення посади, яка має кризовий характер. Її сутність полягає у поясненні причин відставки, виправданні власних рішень та, нерідко, у критиці політичних опонентів. Лінгвістично такі промови характеризуються прямими, короткими синтаксичними конструкціями, акцентом на відповідальності та використанням маркерів саморефлексії [7, p. 99–100]. А прощальна промова *farewell speech*, навпаки, є ширшим жанром, що позначає завершення каденції або політичної кар'єри, головною функцією якої підбиття підсумків, вираження вдячності та формування спадщини [12, с. 43–44]. Тональність таких промов урочиста й натхненна, вони часто містять метафори, алюзії та універсальні цінності (*freedom, democracy, hope*). Загалом, промови про відставку відповідають на питання *чому* політик залишає посаду і є жанром кризової комунікації, тоді як прощальні промови – на питання *як* він залишає посаду і демонструють жанр політичного ритуалу й історичної пам'яті [13].

Промова про відставку належить до кризових жанрів політичної комунікації, оскільки вона фіксує момент завершення владних повноважень і водночас виконує низку стратегічних завдань. Політичні промови про відставку вирізняються серед усіх інших видів політичних промов тим, що їхньою головною метою є не здобуття чи збереження влади, а відмова від неї. Однак, окрім відмови від влади, політичні промови про відставку виконують інші ключові функції, а саме: вони забезпечують легітимізацію рішень та кроків політика і, відповідно, покликані зберегти його політичну і професійну репутацію [7, p. 99]. Ці дві функції промов про відставку нелегко реалізувати, оскільки вони не завжди є сумісними. Йдучи у відставку, політики визнають, що не змогли виконати поставлених завдань. Визнання невдачі, що цілком зрозуміло, не сприяє зміцненню позитивного іміджу та репутації; навпаки, воно викриває їхні слабкі сторони і, цілком ймовірно, може зашкодити перспективам успішної політичної кар'єри у довгостроковій перспективі [7, p. 100]. З огляду на це, політики загалом усвідомлюють, що повинні формулювати промови про відставку з особливою обережністю, помірковано підбираючи лінгвостилістичні засоби та ефективно використовуючи інтонаційні.

Окрім названих вище, промова про відставку виконує *інформативну* функцію, оскільки політик офіційно оголошує про складання повноважень, використовуючи перформативні формули, що забезпечують легітимність процесу. Не менш важливою є *пояснювальна* функція, яка полягає у поданні аргументів щодо причин відставки і допомагає аудиторії зрозуміти мотиви рішення та зменшити простір для спекуляцій. Промова про відставку виконує *іміджеву* функцію, що реалізується через акцентування досягнень і внеску політика на посаді. Важливою є *емоційно-ритуальна* функція, адже промова містить слова вдячності виборцям, колегам, родині, а також вибачення за можливі помилки, що створює ефект прощання й сприяє збереженню довіри до особи та інституцій. Нарешті, *консолідаційна* функція спрямована на підтримку політичної стабільності, бо політик закликає до єдності, до підтримки наступника чи державних структур, тим самим мінімізуючи ризик кризи.

Таким чином, *промова про відставку* є багатофункційним комунікативним актом, що поєднує інформативність, пояснення, іміджеву стратегію, емоційно-ритуальний вимір та консолідаційний потенціал і виконує роль своєрідного «комунікативного мосту» між минулим й майбутнім політика та суспільства.

Відомо, що політичні промови будуються за традиційною риторичною структурою: вступ, основна і завершальна частини [14, с. 110; 15, p. 8–9]. Належачи до жанру кризової комунікації, промова про відставку зберігає трикомпонентну будову, але наповнює її специфічним змістом. Такий виступ поєднує інформативний, пояснювальний та ритуально-емоційний блоки,

які співвідносяться із традиційною побудовою, та все ж забезпечують офіційність повідомлення і його психологічний вплив на аудиторію (Рис. 1).

У вступі промовець звертається до громадян, колег чи партії, створюючи рамку комунікації та готуючи слухача до головного повідомлення. Основна частина містить низку композиційних компонентів. Центральним ядром є оголошення факту відставки, яке формулюється у перформативній формі й має юридично-політичну вагу. Далі в основній частині йде пояснення причин відставки, що виконує функцію аргументації та легітимації рішення, зменшуючи простір для спекуляцій. Цей тематичний блок також вміщує самопрезентацію та перелік досягнень, що компенсує негативний ефект відставки і закріплює політичну спадщину. Наступним компонентом основної частини є окреслення майбутнього країни і підтримка наступника. У завершальній частині звучить ритуальне прощання у формі заклику до єдності, а також формули вдячності, що створюють емоційний міст між політиком та суспільством, підкреслюючи людський вимір влади. Така структура промови про відставку забезпечує баланс між інформативністю та емоційністю, між кризовим повідомленням і ритуальною легітимацією, що робить цей жанр особливим у системі політичної комунікації.

Різні види політичних промов – парламентські, передвиборчі, переможні, партійні, про відставку тощо [11, с. 32], зумовлюють використання специфічних мовно-виражальних засобів. Лінгвістичні ресурси, зокрема стилістичні прийоми [8, p. 46] та риторично-інтонаційні засоби [16, p. 263–267] відіграють визначальну роль у формуванні композиційної структури промови про відставку. Характерною рисою політичних промов є застосування піднесеної мови, насиченої тропами та лексемами з високим семантичним навантаженням [17, p. 245–250]. Політична промова потребує ретельного впорядкування, яке реалізується через систему мовних і стилістичних засобів: варіювання лексичних зв'язків за допомогою синонімів, антонімів, гіпонімів та словосполучень [7, p. 101], оцінні епітети, образні конструкції, перифрази, антитези, повтори, триколон, гіперболи, цитати, алюзії, метафоричні вирази тощо [11, с. 34].

У межах дослідження проаналізовано чотири промови про відставку прем'єр-міністрів Великої Британії (2022–2026) [18–21], виголошені перед дверима резиденції № 10 на Даунінг-стріт – символічному місці, де традиційно їхні попередники також зверталися до нації у момент залишення посади.

Нагадаємо, що Борис Джонсон залишив посаду прем'єр-міністра Великої Британії після того, як численні члени його партії подали у відставку з уряду; хоча на рішення впливали й етичні чинники, ключовою причиною називалися економічні проблеми – стрімке зростання інфляції, стагнація економіки, криза вартості життя та загроза рецесії, що підірвали довіру до керівництва [22]. Ліз Трасс оголосила про відставку, заявивши про відмову від участі у виборах лідера Консервативної партії та порушивши

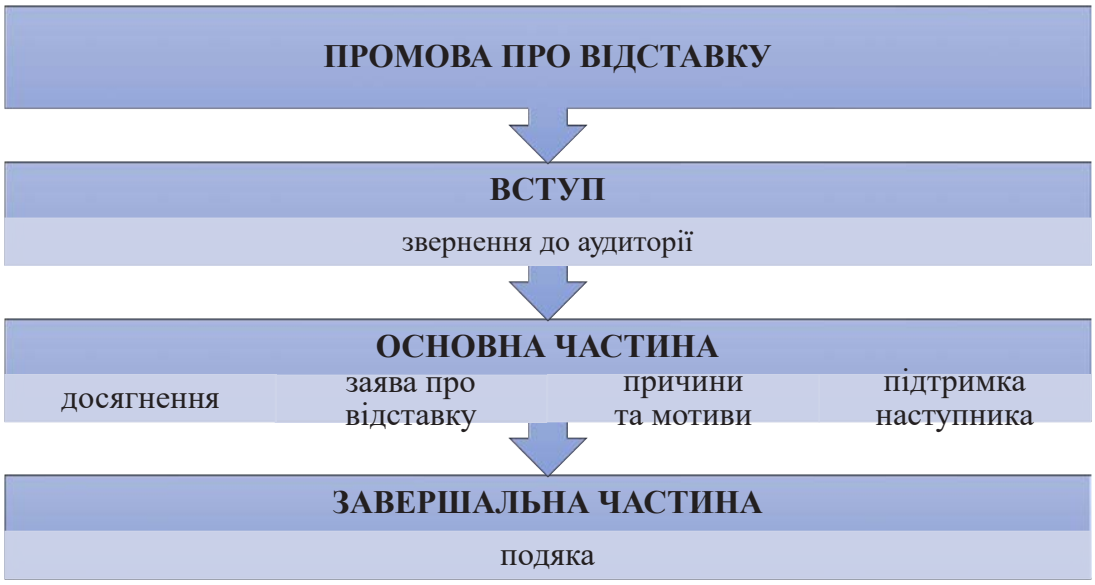

Рис. 1. Структура промови про відставку

Джерело: розробка авторів.

питання економіки й бізнесу. Ріші Сунак пішов у відставку після поразки Консервативної партії на парламентських виборах; у своїй прощальній промові він вибачився перед нацією та подякував державним службовцям за підтримку [23]. Кір Стармер оголосив про відставку під тиском власної партії, підкреслив досягнення в економічному зростанні та соціальних реформах; у промові він висловив подяку колегам і зазначив намір присвятити більше часу родині [24–25].

Обрані промови про відставку є відносно короткими, причому промова Ліз Трасс є найкоротшою – лише 202 слова, промова Бориса Джонсона – найдовша (906 слів), Кіра Стармера містить 736 слів, Ріші Сунака – 578 слів. Проведений аналіз чотирьох промов про відставку засвідчує наявність визначеної певною мірою структурно-композиційної організації (Таблиця 1), оскільки оратори досить швидко змінюють теми, а часом навіть «повертаються» до тієї самої теми пізніше ще раз. Спільним для всіх промов є те, що промови охоплюють такі теми, які співвідносяться зі структурою: звертання до аудиторії; заява про відставку; причина відставки; повідомлення королеві / королю про це рішення; досвід і досягнення на посаді прем'єр-міністра та похвала Великої Британії; висловлення вдячності. Однак, промова Ліз Трасс, яка є найкоротшою за інші, не містить певних тем, порушених в інших промовах, – передбачення світлого майбутнього для країни; запевнення, що все буде добре.

Лінгвістичний аналіз показав, що вступна частина промов про відставку британських прем'єр-міністрів має певну структуру, обов'язковим елементом якої є окреслення контексту і задання тону виступу. Борис Джонсон констатує волю партії до зміни лідера, підкреслюючи, що рішення ухвалене в інтересах стабільності та майбутнього: ***It is clearly now the will of the parliamentary Conservative Party*** *that* ***there should be a new leader of that party*** *and therefore* ***a new prime minister*** [18]. Лідер послуговується формальним, але рішучим стилем: визнає необхідність змін і готує аудиторію до подальшого пояснення причин. У цьому реченні поєднано кілька стилістичних засобів. Офіційна риторична конструкція *(It is clearly now the will)*, яка підкреслює легітимність і неминучість рішення, апелюючи до «волі» партії. Метафора *(the will of the parliamentary Conservative Party)* репрезентує партію як єдиний суб'єкт із власною «волею», що персоніфікує колектив. Паралелізм *(a new leader ... therefore a new prime minister)* логічно пов'язує зміну лідера з автоматичною зміною прем'єра. Замість прямого «відставка прем'єра» використано евфемізм – нейтральну формулу про «нового лідера», що пом'якшує тон. Кір Стармер відкриває промову історичним екскурсом перемоги Лейбористів, підкреслюючи значення досягнення для країни і партії та формуючи наратив нового початку: *Walking up this street two years ago was* ***the proudest moment of my life. A new Labour government,*** *the first in 14 years.* ***A page in our country's history*** *turned after years of disappointment and despair. The chance to change the lives of millions of people for the better* [21]. У цьому уривку використано кілька ключових стилістичних засобів, які формують емоційний тон вступу. Метафоричне висловлення *(A page in our country's history)* репрезентує образ історії як книги, де відкривається новий розділ, що створює відчуття переломного моменту, а використання епітета *(the proudest moment of my life)* підкреслює особисту значущість події. Характерною ознакою фрагмента є антитеза *(after years of disappointment and despair...the chance to change ... for the better)*, яка виражає протиставлення минулого негативного досвіду й майбутніх позитивних змін. У фрагменті спостерігається використання історичних та колективних образів (*our country's history, Labour government*) для створення відчуття національної єдності.

Основна частина промов охоплює висвітлення низки компонентів (Рис. 1). У тематичному блоці «досягнення» кожен промовець легітимізує своє лідерство або політичну платформу через перелік конкретних результатів. Яскравим прикладом є фрагмент з промови про відставку Кіра Стармера: *And look at what we've achieved in just two years:* ***an economy that is stronger****, growing faster than our peers,* ***wages rising*** *faster than inflation in every single month since we came to power.* ***Investment secured, infrastructure being built, an end to austerity*** *with the fastest fall in NHS waiting lists for 17 years,* ***the biggest*** *improvement in rights for workers and renters in a generation,* ***the biggest*** *uplift in defence spending since the Cold War, small boat crossings falling, asylum hotels closing, protecting young people from social media, and half a million children being lifted out of poverty because of the choices that I made.* ***Our reputation in the world restored****, with Britain once again standing up for* ***decency, respect, and the rule of law, securing trade deals, standing with Ukraine, standing up for our values and rebuilding our relationship with our allies in Europe*** [21]. У цьому уривку бачимо класичний приклад риторики досягнень, побудованої на низці стилістичних прийомів: перелічу-

вання у формі накопичення для створення ефекту масштабності *(economy stronger → wages rising → investment secured → infrastructure being built → end to austerity…);* паралелізм – синтаксично подібні конструкції підсилюють ритм і роблять текст більш урочистим *(investment secured, infrastructure being built)*; метафора відновлення – країна постає як суб'єкт, що може втрачати й відновлювати репутацію *(Our reputation in the world restored)*; анафора *(standing with Ukraine, standing up for our values)* – повтор дієслова standing створюють ритмічний акцент і підсилюють меседж про стійкість та солідарність. Застосовано епітети та емоційно-оцінну лексику: *stronger, fastest fall, biggest improvement, uplift* підкреслюють велич і винятковість досягнень. Етичного виміру додає апеляція до універсальних принципів з використанням алюзії на цінності *(standing up for decency, respect, and the rule of law).*

У промові про відставку Бориса Джонсона фрагмент *But as we've seen at Westminster,* ***the herd instinct is powerful and when the herd moves, it moves.*** *And my friends in politics, no-one is remotely indispensable and our brilliant and* ***Darwinian system*** *will produce another leader, equally committed to taking this country forward through tough times* [18] ілюструє тематичний блок «пояснення причин відставки» або переходу влади, що є ключовим елементом, який визначає тон відповідальності й легітимності. Борис Джонсон аргументує свою відставку посиланням на внутрішньопартійні обмеження. Щоб показати драматизм ситуації та водночас легітимізувати відставку як результат колективної дії, промовець використовує метафоричні образи (herd instinct – алюзія на поведінку тваринного стада, перенесена на політичну спільноту, що створює образ колективного мислення, яке діє стихійно й неконтрольовано; *Darwinian system* – переносить концепцію природного добору на політичну систему, підкреслюючи її здатність «виробляти» нових лідерів). Застосовано повтор when the herd moves, it moves – риторичний прийом, який підсилює відчуття неминучості та сили руху, персоніфікацію

Таблиця 1

Функційно-композиційна організація промов про відставку британських прем'єр міністрів (2022–2026)

Композиційний елемент		Функція	Борис Джонсон [18]	Ліз Трасс [19]	Ріші Сунак [20]	Кір Стармер [21]
ВСТУП		встановлення контексту, окреслення кризи	*констатація волі партії змінити лідера*	кризовий контекст: економіка, війна, низьке зростання	вибачення перед країною, прийняття відповідальності	історичний момент перемоги Лейбористів, гордість
ОСНОВНА ЧАСТИНА	досягнення	легітимація лідера через перелік успіхів	*Brexit, вакцинація, Україна, інвестиції*	енергетика, податки, бачення економіки	економіка, міжнародна політика, єдність країни	економіка, соціальні реформи, міжнародна політика
	пояснення відставки	аргументація причин, визнання неможливості продовжувати	*невдача переконати колег*	неможливість реалізувати мандат	поразка на виборах, потреба відновлення партії	тиск партії, прийняття рішення
	майбутнє	погляд уперед, підтримка наступника	*віра у систему, підтримка нового лідера*	*обіцянка стабільності до вибору наступника*	*визнання Стармера, побажання успіхів*	*підтримка нового лідера*
ЗАВЕРШАЛЬНА ЧАСТИНА	вдячність	подяка колегам, родині, державним інституціям	*родина, NHS, армія, партія, народ*	лаконічне Thank you	колеги, дружина, діти, державна служба, британські цінності	колеги, сім'я, державна служба
	фінальне закриття	символічне завершення промови	*емоційне Thank you all very much. Thank you*	коротке Thank you	оптимістичне Thank you	формальне Thank you very much

Джерело: розробка авторів.

(system will produce another leader) – система діє як жива істота, що породжує наступника, а також емоційно-оцінну лексику *(*our brilliant… system*)*, що створює тон особистого переживання. Таке мовне оформлення створює образ політики як природного процесу, де зміна лідера є неминучою і закономірною.

У тематичному блоці, присвяченому окресленню «майбутнього та демонстрації підтримки наступника», промовці прагнуть звернутися до аудиторії й визначити подальші кроки: *Whilst he has been my* ***political opponent****, Sir Keir Starmer will shortly become our prime minister. In this job,* ***his successes will be all our successes****, and I wish him and his family well. Whatever our disagreements in this campaign, he is* ***a decent, public-spirited man*** *who I respect. He and his family deserve the very best of our understanding as they make the* ***huge transition*** *to their new lives* ***behind this door****, and as he grapples with this* ***most demanding of jobs in an increasingly unstable world*** [20]. Ріші Сунак демонструє прагматичний підхід: визнає політичні реалії, бажає успіхів новому лідеру й наголошує на важливості збереження державних інституцій. Проаналізований уривок є прикладом риторики примирення та етичної оцінки опонента. Політик використовує низку стилістичних засобів. Вираження позитивної характеристики, що створює образ моральної гідності, передано завдяки епітетам *(decent, public-spirited)*, а контраст між політичним суперництвом і особистою повагою передано антитезою *(political opponent – a decent, public-spirited man).* Паралелізм *his successes will be all our successes* підсилює ідею спільності та колективної відповідальності. Емоційна інтенсифікація *huge transition, most demanding of jobs* підкреслює масштаб і складність завдання нового прем'єра. Метафора *transition ... behind this door* транслює образ зміни влади як переходу до нового життя, що додає конкретності й символізму. У сукупності ці засоби забезпечують емоційно насичене висвітлення примирення й підкреслюють демократичну традицію передачі влади.

У **завершальній частині** кожен лідер висловлює вдячність і додає особистий акцент. Ліз Трасс через лаконічне *Thank you* [19] висловлює подяку тим, хто підтримував її в службі. Фраза концентрує емоційне навантаження, завершує логічний і політичний дискурс, створює відчуття гідності та вдячності. Лексична простота тут стає стилістичною силою – мінімум слів, максимум значення. Кір Стармер також поєднує офіційність і приватність: від подяки колегам та державним інституціям до особистої рефлексії про сім'ю. Фрагмент ***I want to thank*** *all of those* ***friends and colleagues*** *who have been at my side for these past six years or so for their incredible commitment, service, and support.* ***I want to thank*** *the brilliant* ***Number 10 staff*** *and our country's extraordinary* ***civil service*** *who dedicate their lives to public service. And when I leave the biggest job in the country, I shall spend more time on* ***the most important job: being the best husband*** *I can to my* ***fantastic wife*** *Vic, who* ***has been a rock by my side*** *through good times and bad, and* ***being the best dad*** *I can to my* ***beautiful children****, who are my pride and my joy.* ***Thank you very much*** [21] демонструє, як лінгвостилістичні засоби створюють емоційний баланс між державним служінням і особистим життям. Риторику вдячності передано завдяки емоційно-оцінній лексиці *(*incredible commitment, brilliant, extraordinary, fantastic, pride*).* Анафора I want to thank… I want to thank… створює ритмічність і підсилює емоційний ефект вдячності. Узагальнення-градація *(friends and colleagues, Number 10 staff, civil service, wife, children)* створює поступове розширення кола вдячності від колег до сім'ї. Метафора *(wife ... has been a rock by my side)* символізує образ стійкої опори, що підкреслює роль сім'ї. Емоційна інтенсифікація *(fantastic wife, beautiful children)* підкреслює ставлення до родини. Антитеза *the* biggest job in the country → *the* most important job, доповнена повтором *being the best* husband, *being the best dad,* створює контраст між політичним і особистим виміром життя.

Отже, у промовах про відставку Бориса Джонсона, Ліз Трасс, Ріші Сунака та Кіра Стармера простежується спільна прагматика: кожен виступ поєднує елементи персоналізації, апеляції до колективних цінностей і прагнення забезпечити стабільність переходу влади. Водночас політичний контекст та індивідуальний стиль диктують різні акценти. Лідери по-різному поєднували факти, емоції й політичні меседжі залежно від обставин. Промови про відставку відображають не лише політичні реалії, а й стиль лідерства, що формувався під тиском часу та очікувань суспільства, і вибудовуються у вигляді риторичної динаміки: від офіційної рамки вступу через пафос досягнень, стриману заяву, емоційні причини та підтримку наступника в основній частині до завершальної частини вдячності та патріотичного оптимізму.

Висновки. На основі отриманих результатів та проведеного обговорення можна стверджувати, що прем'єр-міністри ефективно вибудували промови про відставку, аби привернути увагу британського

суспільства та вплинути на його сприйняття. Вони розпочинали виступи з підкреслення власної ролі у минулих і майбутніх ініціативах, демонструючи усвідомлення відповідальності та готовність і надалі піклуватися про громадськість. Далі політики закликали аудиторію пригадати їхні досягнення за роки перебування на посаді, водночас формуючи позитивне враження через висловлення вдячності тим, з ким співпрацювали.

Для реалізації цих комунікативних цілей використовувалися мовні засоби, що підкреслюють їхній образ справжніх лідерів, які діють в інтересах держави. Застосовані лінгвостилістичні та риторичні прийоми виконують кілька ключових функцій: легітимізують рішення про відставку через апеляцію до національних інтересів; пом'якшують можливе негативне сприйняття завдяки персональним та емоційним маркерам; забезпечують адресування внутрішній і зовнішній аудиторії. Проаналізований матеріал засвідчує, що індивідуальні риторичні стратегії прем'єр-міністрів органічно вписуються в загальну модель промов про відставку, де зберігається баланс між особистим тоном і публічною відповідальністю, а також між внутрішньополітичною адресацією та міжнародними сигналами. Перспективою подальших досліджень убачається аналіз взаємодії лінгвостилістичних і просодичних засобів для точнішої передачі тональності та значущості політичних заяв про відставку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко І. Лінгвостилістичні характеристики першої промови прем'єр-міністрів Великої Британії. *Advanced Linguistics*. 2025. №. 16. С. 67–74. DOI: https://doi.org/10.20535/.2025.16.344399

2. Humeniuk N. H. Pragma-communicative aspects of the Boris Johnson's first speech as a prime minister (July 24, 2019). *Закарпатські філологічні студії.* 2019. Вип. 12. С. 68–74.

3. Kotenko, O., Kosharna, N., Chepurna, M., Trebyk, O., Bakhov, I. Linguistic and stylistic features of English public speeches. *World Journal of English Language.* 2023. Vol.13, № 4. P. 56–60. DOI: https://doi.org/10.5430/wjel.v13n4p56

4. Boonsinsuk U., Charoenroop P. Analyzing Self-Praise Strategies in Political Resignation Speeches of Female Heads of the Government from Australia, England, New Zealand, and Scotland: A Multimodal Discourse Analysis. PASAA. 2024. Vol. 68, № 1. Article 4. P. 98–132. DOI: 10.58837/CHULA.PASAA.68.1.4

5. Bowo T. A., Wijayanti N., Wulansari D. A dramatic fall: Critical discourse analysis of Boris Johnson's resignation speech. *Nusantara Science and Technology Proceedings*. 2022. P. 122–138. DOI: http://dx.doi.org/10.11594/nstp.2022.2615

6. Neshkovska S. Quitting with style: linguistic analysis of political resignation speeches. Thesis. 2019. Vol. 8, № 2. P. 3–30. URL: https://www.researchgate.net/publication/338701429_Quitting_with_Style_Linguistic_Analysis_of_Political_Resignation_Speeches

7. Neshkovska S. The rhetoric behind political resignation speeches. Palimpsest. 2020. Vol. 5, № 9. P. 99–111. DOI: https://doi.org/10.46763/palim2090099n

8. Panasenko N. Emotive and semantic dominants of literary and mediated texts. Trnava : University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, 2026. 119 p. DOI: https://doi.org/10.34135/2026ucm1

9. Chilton P. Analysing political discourse: Theory and practice. London–New York: Routledge, 2004. 266 p.

10. Dijk T. A. van. What is political discourse analysis? Belgian Journal of Linguistics. 1997. Vol. 11, № 1. P. 11–52. DOI: https://doi.org/10.1075/bjl.11.03dij

11. Алексієвець О.М. Лінгвістичні та просодичні аспекти оформлення англійськомовних політичних промов. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень: Збірник матеріалів IX Круглого столу з міжнар. участю*, 24 квітня 2026 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2026. С. 32–36.

12. Андрущенко І. О. Просодичні засоби актуалізації політичної позиції в публічній промові (на матеріалі прощальної промови британського прем'єр-міністра Ліз Трасс). Сучасні тенденції фонетичних досліджень: зб. матеріалів VII Круглого столу з міжнар. участю, 26 квіт. 2024 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2024. С. 43–47.

13. Алексієвець Л., Анісімов В. Державна політика історичної пам'яті та боротьба груп інтересів: аналіз у контексті теорії колективної дії Мансура Олсона. *Вісник науки та освіти. Серія «Історія та археологія».* 2025. № 11(41). С. 3488–3499. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-3488-3499

14. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 311 с.

15. Alexiyevets O. Prosody of the viewpoint in political discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The Journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava.* Warsaw : De Gruyter Open, 2017. Vol. II, № 1. June 2017. P. 4–41. DOI: 10.1515/lart-2017-0001

16. Vasko R., Aleksiievets O. Rhetorical prosody in English political discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava.* Trnava : University of SS Cyril and Methodius in Trnava, 2021. Vol. VI, № 2. December 2021. P. 255–291. URL: https://lartis.sk/wp-content/uploads/2021/12/VaskoAleksiievets.pdf (Last accessed: 02.08.2026).

17. Reisigl M. Rhetoric of political speeches. Handbook of Communication in the Public Sphere / Wodak R. (Ed.). Berlin–New York: Mouton de Gruyter, 2008. P. 243–269. DOI: https://doi.org/10.1515/9783110198980.3.243

18. Text of Prime Minister Boris Johnson's resignation speech. *AP News*. URL: https://apnews.com/article/boris-johnson-resignation-speech-transcript-9fbb694a6d08aeff98e6d041ebf1e8a2 (date of access: 18.07.2026).

19. Prime Minister's Office, 10 Downing Street. Prime Minister Liz Truss's statement in Downing Street: 20 October 2022. *GOV.UK*. URL: https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-liz-trusss-statement-in-downing-street-20-october-2022 (date of access: 18.07.2026).

20. Prime Minister's Office, 10 Downing Street. Rishi Sunak's final speech as Prime Minister: 5 July 2024. *GOV.UK*. URL: https://www.gov.uk/government/speeches/rishi-sunaks-final-speech-as-prime-minister-5-july-2024 (date of access: 18.07.2026).

21. Read Keir Starmer's resignation speech in full. LabourList, 2026. URL: https://labourlist.org/2026/06/keir-starmer-resignation-speech-full/ (date of access: 18.07.2026).

22. Thompson M. Analysis: Boris Johnson leaves world's fifth biggest economy in crisis | CNN Business. *CNN*. URL: https://edition.cnn.com/2022/07/07/economy/boris-johnson-resignation-economy/index.html (date of access: 25.07.2026).

23. Sunak thanks civil servants and apologises to nation in resignation speech. *Civil Service World*. URL: https://www.civilserviceworld.com/professions/article/sunak-civil-servants-general-election-resignation-speech (date of access: 25.07.2026).

24. Washington Post staff. Read Keir Starmer's resignation speech. *The Washington Post*. URL: https://www.washingtonpost.com/world/2026/06/22/read-keir-starmers-resignation-speech/?utm_source=copilot.com (date of access: 27.07.2026).

25. Walker P. Keir Starmer's resignation speech: the six key takeaways. *The Guardian*. URL: https://www.theguardian.com/politics/2026/jun/22/keir-starmers-resignation-speech-the-six-key-takeaways (date of access: 27.07.2026).

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 02.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.11.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2026